

Trường Đại học Khoa Học Tự Nhiên, ĐHQG-HCM
• Khoa Công Nghệ Thông Tin

Cơ Sở Trí Tuệ Nhân Tạo

Tìm kiếm Đối kháng Trò chơi

Trình bày: Lê Ngọc Thành
Bộ Môn Khoa Học Máy Tính

Thành Phố Hồ Chí Minh

Tổng quan

- ◎ Trò chơi
- ◎ Quyết định tối ưu trong Trò chơi
- ◎ Thuật toán MINIMAX
- ◎ Tỉa nhánh α - β
- ◎ Hàm lượng giá, Tìm kiếm cắt nhánh

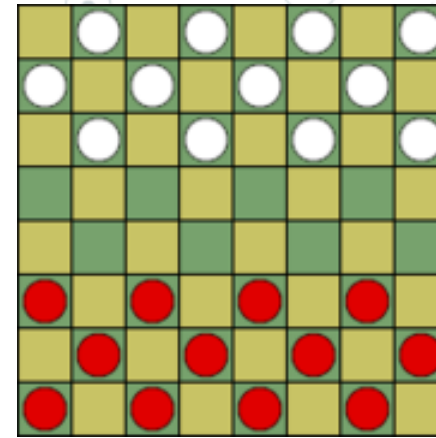
Trò chơi

- ◎ Là một trong những đặc tính được xem là “thông minh” của con người
- ◎ Các trò chơi ra đời gần như cùng lúc với AI
- ◎ Đã dành được những thành tựu đáng kể
- ◎ Ở đây ta xem xét các dạng trò chơi trí tuệ (board game)

Trò chơi

◎ Checkers:

- Hai người chơi
- Người chơi lần lượt di chuyển quân của mình theo đường chéo, 1 lần 1 ô
- Nếu có quân đối phương trước mặt, có thể nhảy qua (nếu có ô trống) và ăn
- Ván cờ kết thúc khi một trong hai người không còn nước đi

Trò chơi

◎ Checker

- Năm 1952, Arthur Samuel (IBM) viết các chương trình chơi cờ đầu tiên
- Năm 1994, Chinook đánh bại Tinsley, vô địch thế giới, thua 3 ván trong 42 năm!
- Bí quyết:
 - ◎ Tìm kiếm tất cả nước đi khi có 8 quân hay ít hơn
 - ◎ Tất cả được nhận diện thông tin thắng, thua, hòa hoàn hảo
 - ◎ Lưu trữ 444 tỷ vị trí với hàng tetrabyte bộ nhớ

Trò chơi

◎ Cờ vua

- 1997, DeepBlue đánh bại Gary Kasparov trong một trận đấu 6 ván
- Bí quyết:
 - ◎ Tìm kiếm vét cạn với độ sâu cao nhất có thể
 - ◎ Tính được 200.000.000 nước đi mỗi giây so với 2 của Kasparov
 - ◎ (99.99% nước đi được xem là ngu ngốc)
 - ◎ Hàm lượng giá cực kỳ phức tạp

Trò chơi

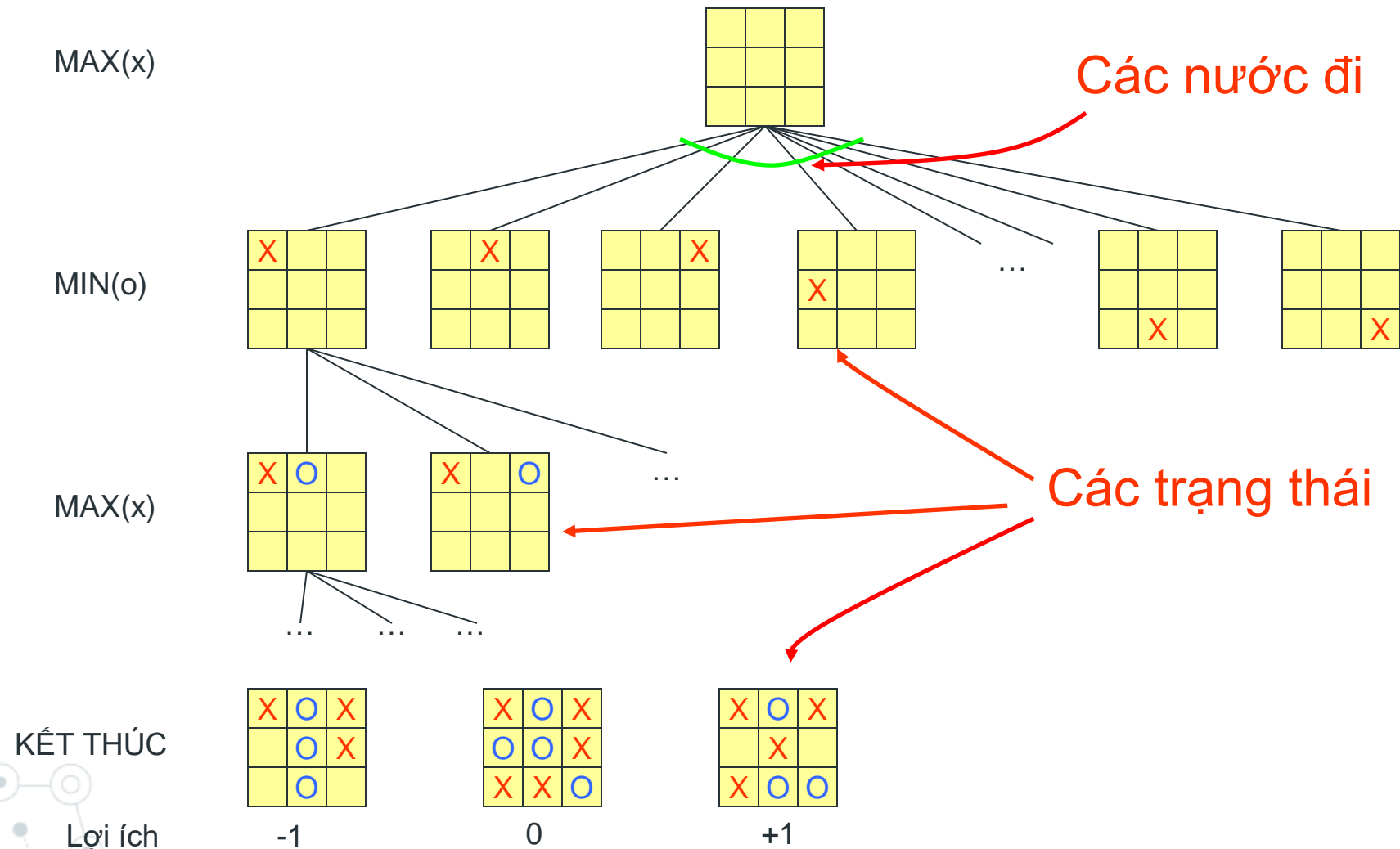
◎ Một số khác:

- Othello: năm 1997, chương trình Logistello đánh bại vô địch thế giới
- Cờ vây (GO): vẫn chưa có chương trình hiệu quả (do độ phân nhánh quá lớn, $b > 300$)

Quyết định tối ưu trong Trò chơi

- ◎ Lời giải tối ưu: một đường đi bảo đảm chiến thắng cho người chơi
- ◎ Hai người chơi: MAX vs. MIN
- ◎ Các thành phần:
 - Trạng thái ban đầu (initial state)
 - Trạng thái kết thúc (terminal state)
 - Hàm **succs(s)**: các nước đi hợp lệ
 - Hàm lợi ích (utility function): đánh giá trạng thái kết thúc

Ví dụ cây tìm kiếm trò chơi - TicTacToe

Thuật toán MINIMAX

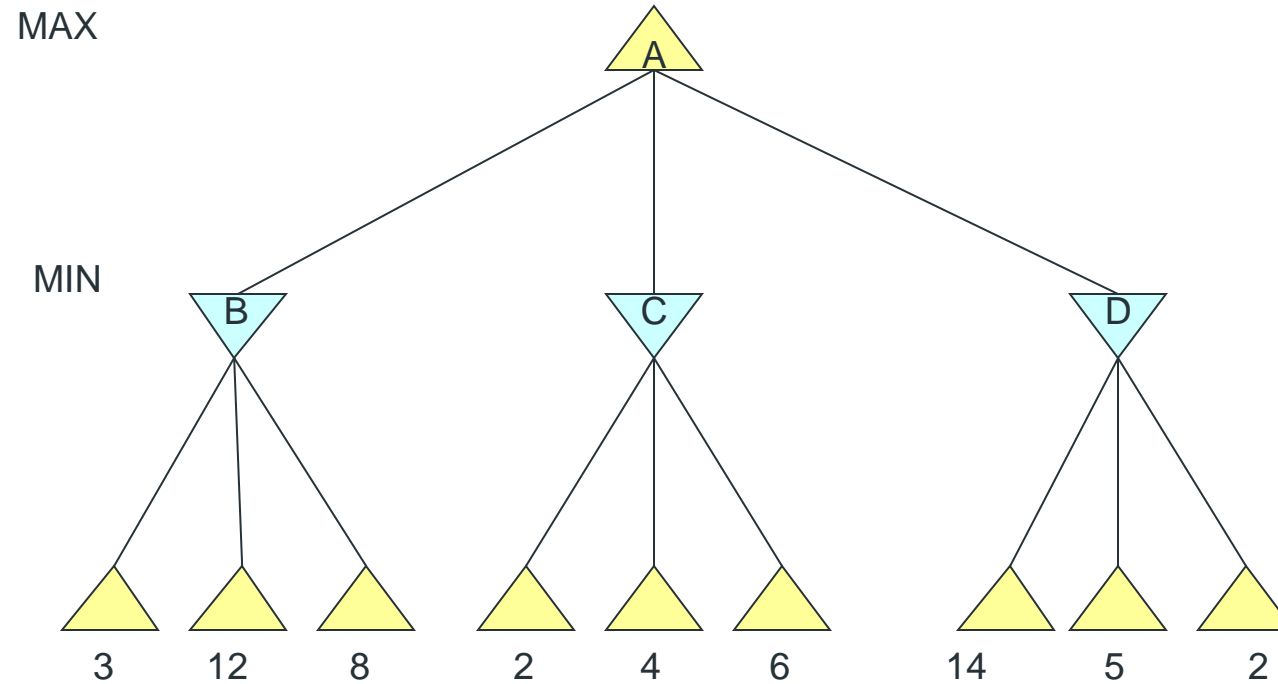
- ◎ Những người chơi là tối ưu
 - MAX tối đa hóa hàm lợi ích
 - MIN tối thiểu hóa hàm lợi ích
 - Chiến lược của MAX phụ thuộc vào chiến lược của MIN ở bước sau
- ◎ Giá trị MINIMAX-VALUE: tiện ích ở trạng thái kết thúc tương ứng của đường đi, giả sử những người chơi luôn tối ưu

Giá trị MINIMAX

◎ MINIMAX-VALUE(n) =

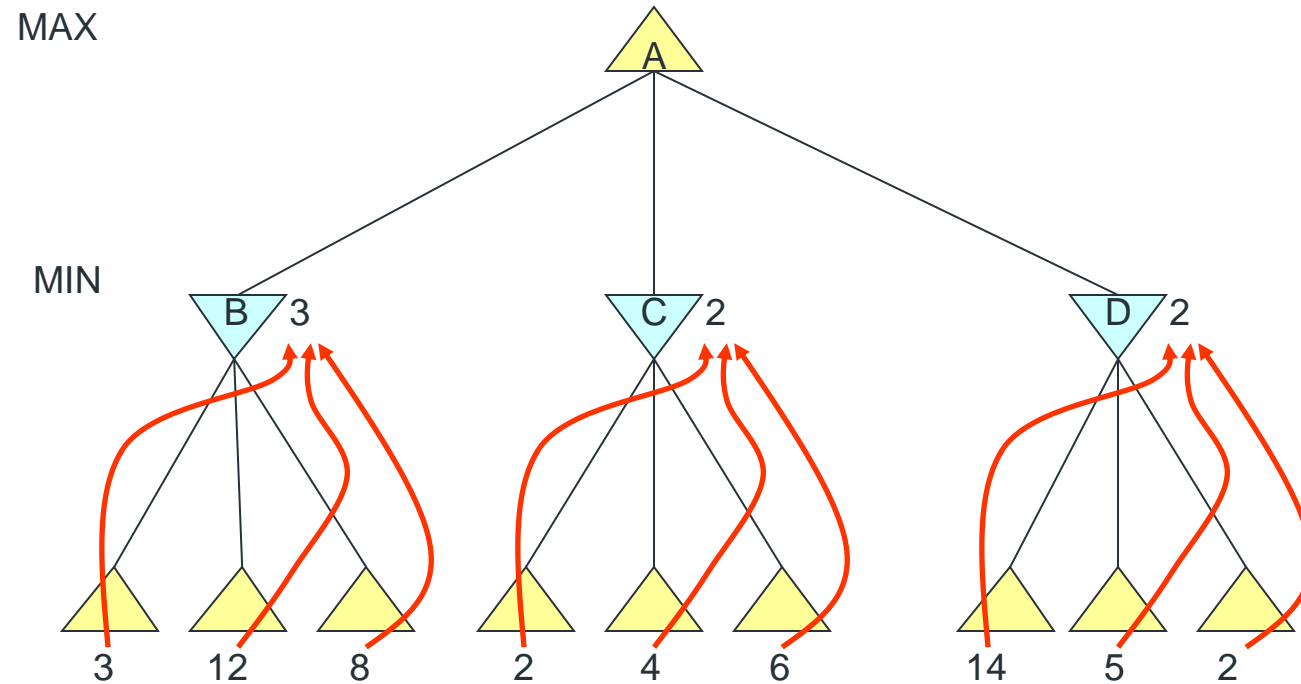
- Utility(n) *nếu n là trạng thái kết thúc*
- $\max\{\text{MINIMAX-VALUE}(s) \mid s \in \text{succs}(n)\}$ *nếu n là một nút MAX*
- $\min\{\text{MINIMAX-VALUE}(s) \mid s \in \text{succs}(n)\}$ *nếu n là một nút MIN*

Giá trị MINIMAX (vd)

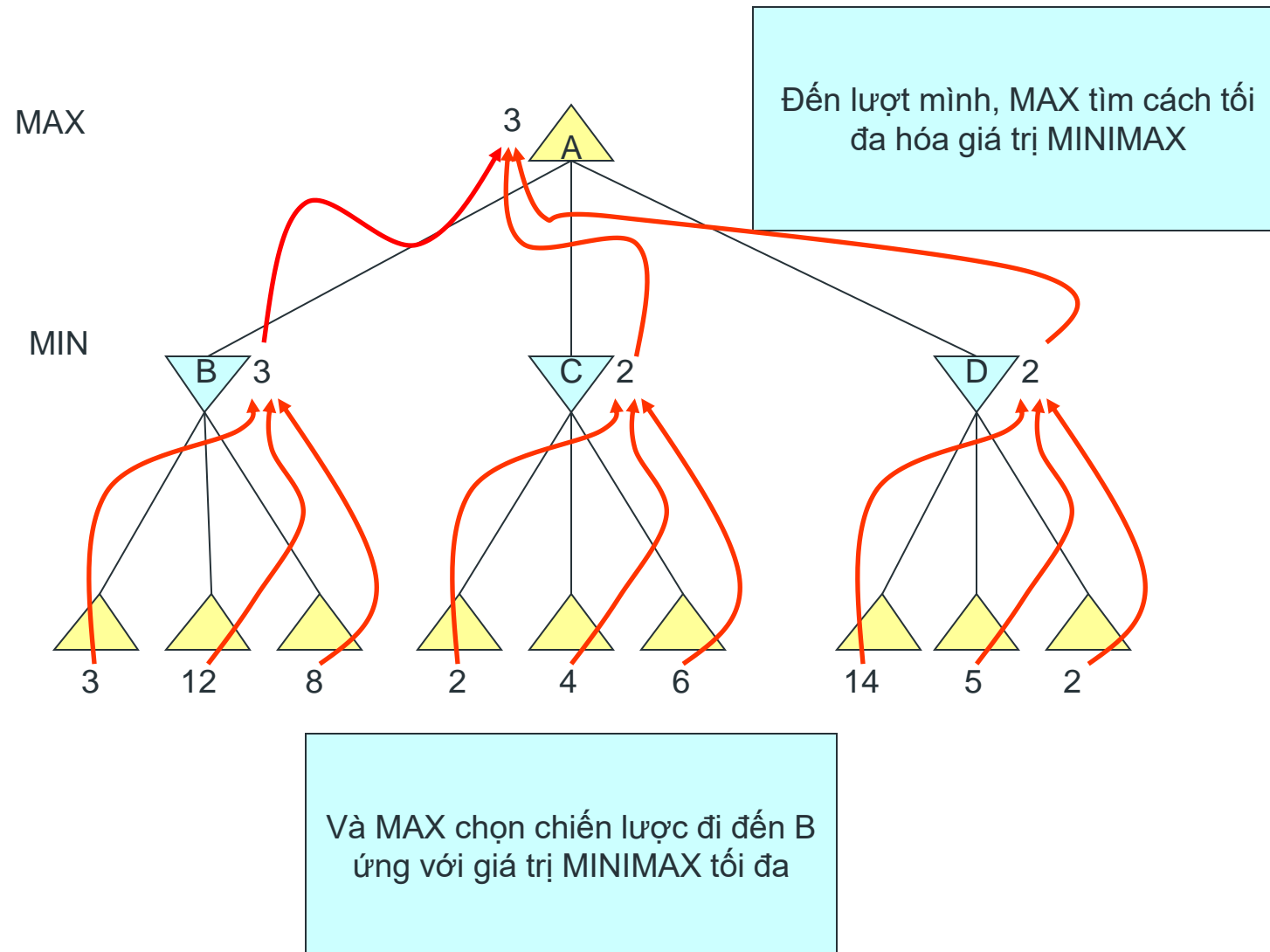
Ở trạng thái kết thúc, giá trị
 $\text{MINIMAX-VALUE}(n) = \text{Utility}(n)$

Giá trị MINIMAX (vd)

Tại mỗi trạng thái có thể, MIN luôn chọn đường đi tối thiểu hóa giá trị tiện ích ở trạng thái kết thúc

Giá trị MINIMAX (vd)

Thuật toán MINIMAX

function MINIMAX-DECISION(*state*) *returns an action*

$v \leftarrow \text{MAX-VALUE}(\text{state})$

return the *action* in SUCCESSORS(*state*) with value *v*

function MAX-VALUE(*state*) *returns a utility value*

if TERMINAL-TEST(*state*) **then return** UTILITY(*state*)

$v \leftarrow -\infty$

for *a, s* in SUCCESSORS(*state*) **do**

$v \leftarrow \text{MAX}(v, \text{MIN-VALUE}(s))$

return *v*

function MIN-VALUE(*state*) *returns a utility value*

if TERMINAL-TEST(*state*) **then return** UTILITY(*state*)

$v \leftarrow \infty$

for *a, s* in SUCCESSORS(*state*) **do**

$v \leftarrow \text{MIN}(v, \text{MAX-VALUE}(s))$

return *v*

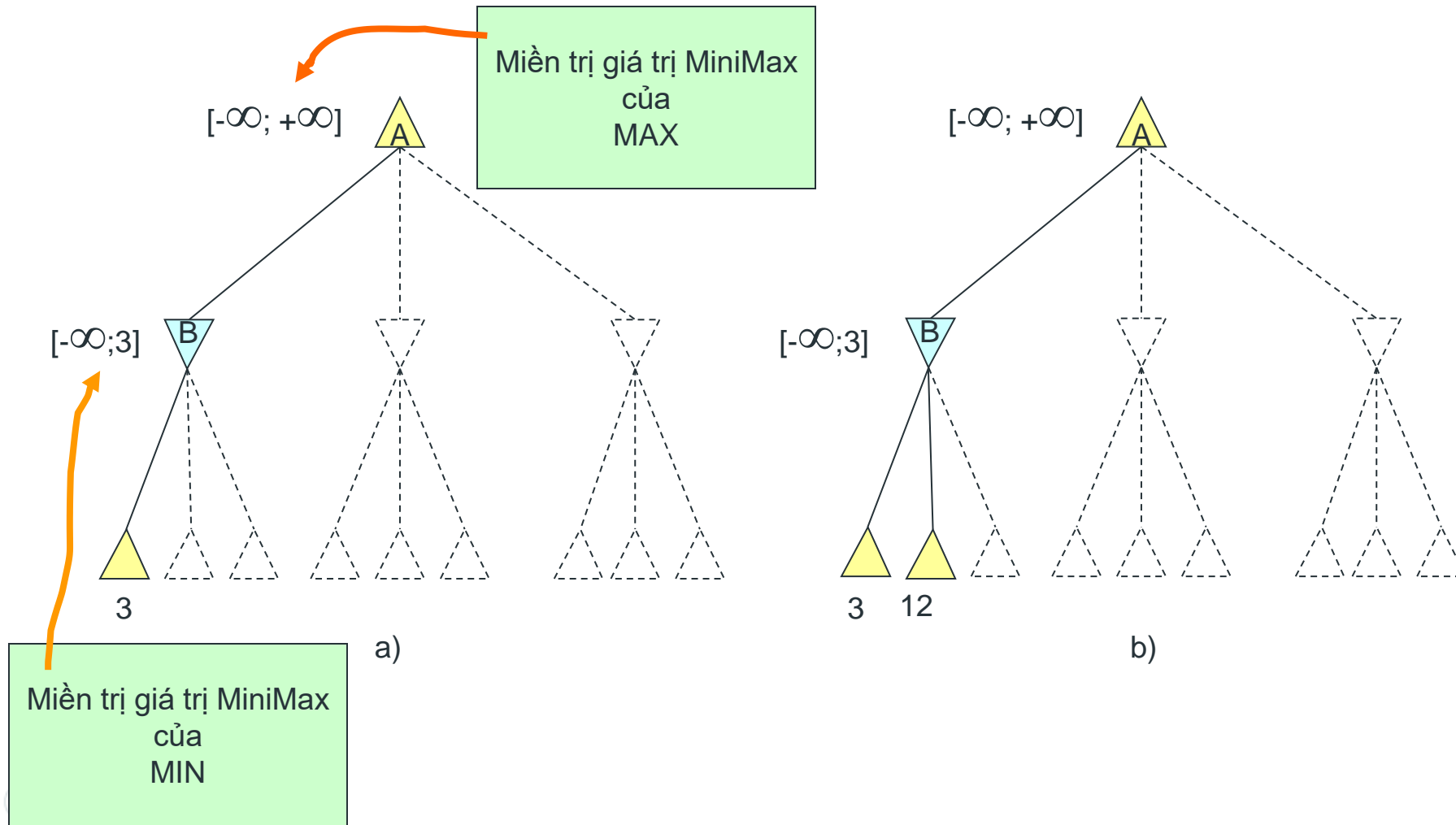
Đánh giá Thuật giải MINIMAX

- ◎ **Đầy đủ?** Có (nếu cây tìm kiếm hữu hạn)
 - ◎ **Tối ưu?** Có (với một đối thủ tối ưu)
 - ◎ **Độ phức tạp thời gian?** $O(b^m)$
 - ◎ **Độ phức tạp không gian?** $O(b^m)$ (tìm kiếm theo chiều sâu)
-
- ◎ Với cờ vua, $b \approx 35$, $m \approx 100$ với một ván thông thường → hoàn toàn không thể tìm được lời giải tối ưu

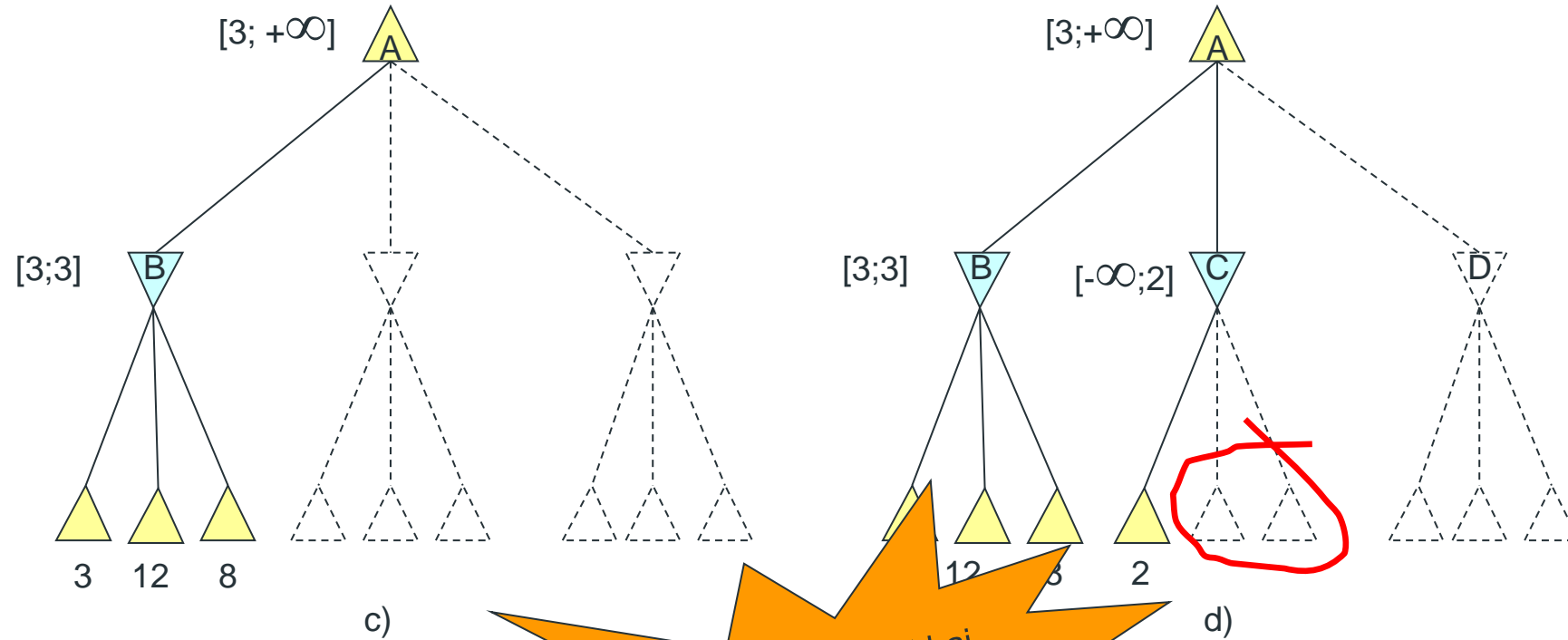
Tỉa nhánh α - β

- ◎ Ta có thể làm gì để giảm số trạng thái phải kiểm tra?
- ◎ Mẹo: ta có thể tính đúng giá trị quyết định minimax mà không cần duyệt mọi đỉnh.
- ◎ Hãy xem xét chi tiết từng bước quá trình tính giá trị minimax.
- ◎ **Ghi nhớ**: thuật toán MINIMAX duyệt theo chiều sâu.

Tỉa nhánh α - β (vd)

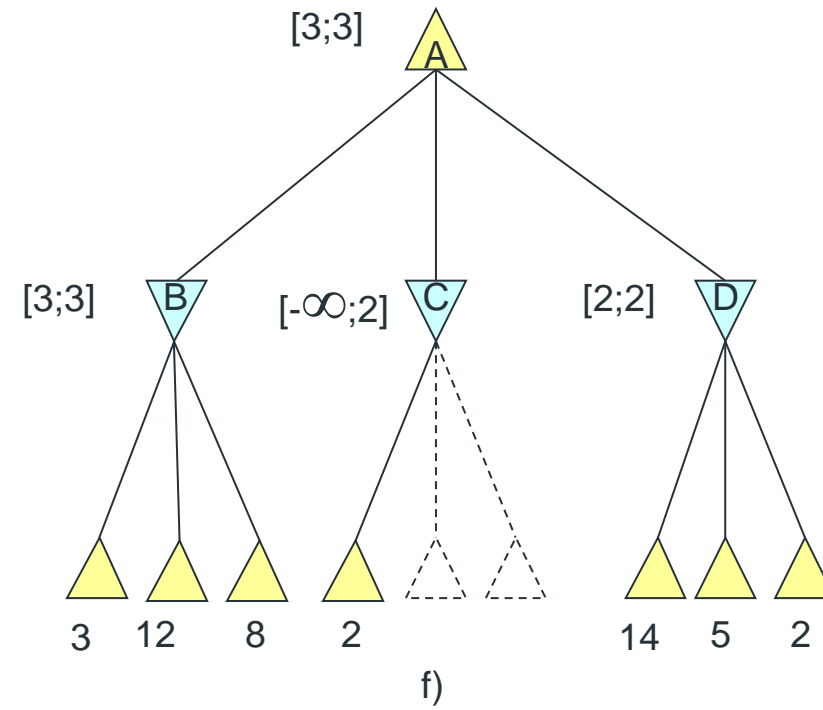
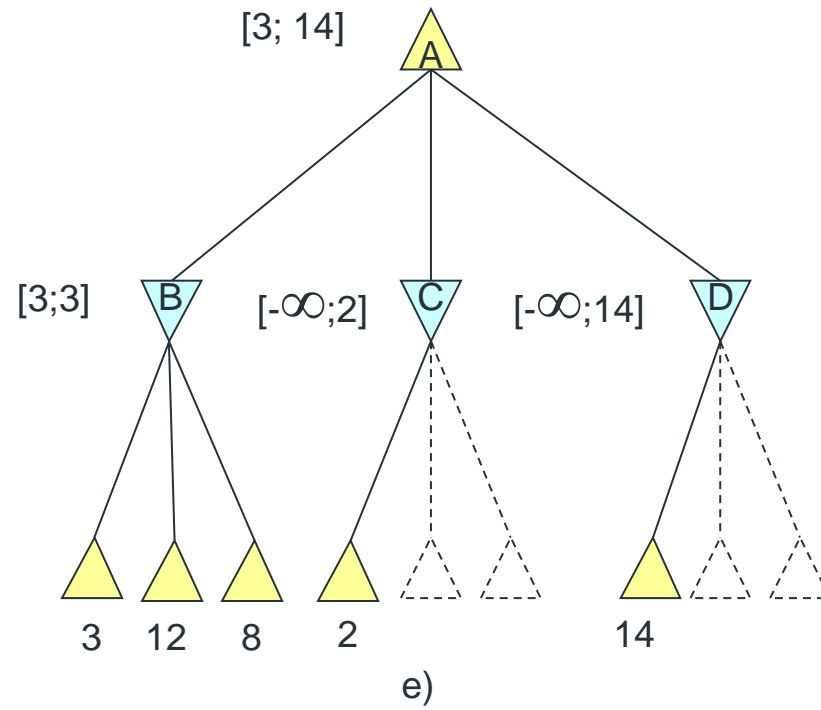

Tỉa nhánh α - β (vd)

Không cần xét hai
trạng thái này.
Tại sao?

Tỉa nhánh α - β (vd)

Tỉa nhánh α - β (vd)

© Gọi x, y là lợi ích của các trạng thái không xét. Ta có:

$$\begin{aligned}\text{MINIMAX-VALUE}(\text{gốc}) &= \max(\min(3, 12, 8), \\ &\quad \min(2, x, y), \min(14, 5, 2)) \\ &= \max(3, \min(2, x, y), 2) \\ &= \max(3, z, 2) \quad \text{với } z \leq 2 \\ &= 3\end{aligned}$$

© Giá trị MINIMAX tại gốc không phụ thuộc vào x và y .

Đánh giá α - β

- ◎ Tỉa nhánh **không ảnh hưởng** đến kết quả cuối cùng
- ◎ Thứ tự các nước đi tốt có thể cải thiện hiệu quả của tỉa nhánh (trong ví dụ, hãy xem xét nhánh D)
- ◎ Với “thứ tự hoàn hảo”, độ phức tạp thời gian = $O(b^{m/2})$ (cho phép tìm với độ sâu gấp đôi)

Tại sao gọi là α - β

- ◎ α là giá trị của lựa chọn tốt nhất (giá trị cao nhất) tại một điểm bất kỳ trên một đường đi cho *MAX*
- ◎ Nếu v xấu hơn α , MAX sẽ tránh nó
→ Tỉa nhánh này
- ◎ Định nghĩa β tương tự cho MIN

MAX

MIN

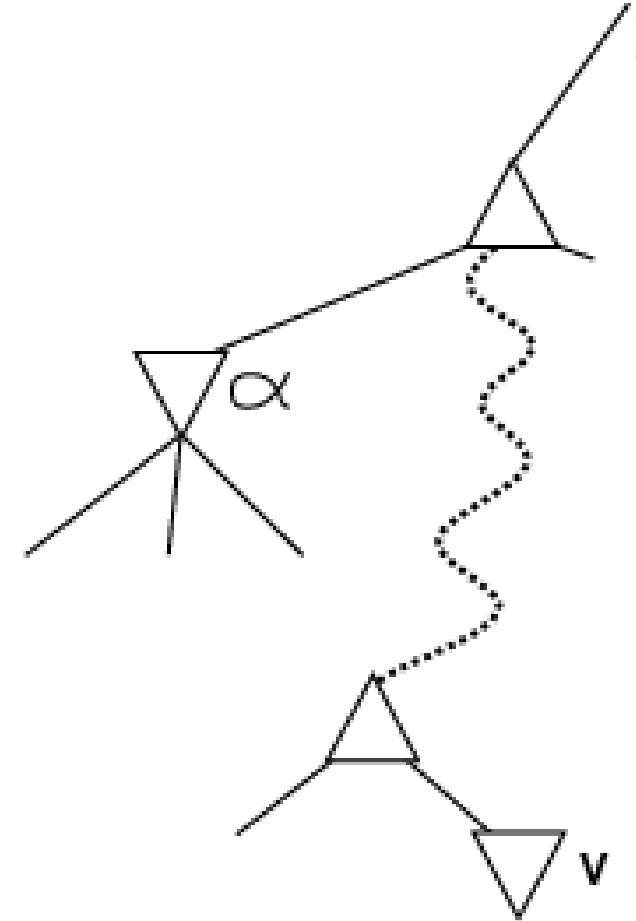
..

..

..

MAX

MIN

Thuật toán α - β

function ALPHA-BETA-SEARCH(*state*) *returns an action*

inputs: *state*, current state in game

$v \leftarrow \text{MAX-VALUE}(\text{state}, -\infty, +\infty)$

return the *action* in SUCCESSORS(*state*) with value v

function MAX-VALUE(*state*, α , β) *returns a utility value*

inputs: *state*, current state in game

α , the value of the best alternative for MAX along the path to *state*

β , the value of the best alternative for MIN along the path to *state*

if TERMINAL-TEST(*state*) **then return** UTILITY(*state*)

$v \leftarrow -\infty$

for a, s in SUCCESSORS(*state*) **do**

$v \leftarrow \text{MAX}(v, \text{MIN-VALUE}(s, \alpha, \beta))$

if $v \geq \beta$ **then return** v

$\alpha \leftarrow \text{MAX}(\alpha, v)$

return v

Thuật toán α - β (tt)

```
function MIN-VALUE(state,  $\alpha$ ,  $\beta$ ) returns a utility value  
  inputs: state, current state in game  
            $\alpha$ , the value of the best alternative for MAX along the path to state  
            $\beta$ , the value of the best alternative for MIN along the path to state  
  
  if TERMINAL-TEST(state) then return UTILITY(state)  
   $v \leftarrow +\infty$   
  for  $a, s$  in SUCCESSORS(state) do  
     $v \leftarrow \text{MIN}(v, \text{MAX-VALUE}(s, \alpha, \beta))$   
    if  $v \leq \alpha$  then return  $v$   
     $\beta \leftarrow \text{MIN}(\beta, v)$   
  return  $v$ 
```

Hàm lượng giá

- ◎ Các trò chơi thường có độ sâu lớn (>35 đối với cờ vua)
- ◎ Trong thời gian thực, không thể đi đến trạng thái kết thúc để đánh giá một nước đi -> tìm kiếm giới hạn (cut-off search)
- ◎ Cần một **hàm lượng giá** các trạng thái không kết thúc thay cho hàm đánh giá lợi ích của trạng thái kết thúc

Hàm lượng giá

- ◎ Đánh giá khả năng thành công của một nước đi (thắng, thua, hòa?)
- ◎ Đánh giá tuyến tính tổng các đặc trưng có được của một đối thủ

$$Eval(s) = w_1 f_1(s) + w_2 f_2(s) + \dots + w_n f_n(s)$$

trong đó: w_i : trọng số gán cho quân thứ i

(ví dụ: hậu $w=9$, ngựa $w=3$...)

f_i : số quân còn lại

- ◎ *MiniMaxCutoff* giống hệt tìm kiếm *MiniMaxValue* trừ:
 - Thay *Terminal?* bằng *Cutoff?*
 - Thay *Utility()* bằng *Eval()*

Điều cần nắm

- ◎ Các thành phần trò chơi, MIN, MAX
- ◎ Thuật toán MINIMAX, thuật toán α - β
- ◎ Đánh giá của các thuật toán
- ◎ Hàm lượng giá